

Markku T. Hyypä.
**Healthy Ties: Social Capital,
 Population Health and
 Survival.**
 Springer: Dordrecht, 2010.
 163 s.

Forskningen om socialt kapital tog fart i och med publiceringen av den numera klassiska samhällsvetenskapliga boken *Making democracy work* av Robert D. Putnam. Det som framgick i boken var att det lönar sig att samarbeta, delta i civilsamhället och lita på varandra eftersom detta kan gynna den demokratiska, ekonomiska, förvaltningsmässiga och hälsomässiga utvecklingen. Boken väckte ett stort intresse inte bara inom samhällsvetenskapen utan spred sig även till andra vetenskapsdiscipliner inklusive hälsovetenskapen. Markku T. Hyypä och Juhani Mäki var bland de första i Finland som började forska om socialt kapital och dess betydelse för hälsa. Deras artikel *Individual-level relationships between social capital and self-rated health in a bilingual community* som utkom 2001 fick stor uppmärksamhet inte bara i Finland utan även internationellt. Resultaten från deras forskning visade att svenskspråkiga i Finland tenderar att ha ett större eller nyttigare socialt kapital och att det sociala kapitalet bidrar till att förklara varför det finns hälsoskillnader mellan språkgrupperna i Finland.

Hyypä har gått grundligt till väga i boken *Healthy ties: social capital, population health and survival*. Boken inleds med en granskning av själva begreppet, dess historiska rötter, definitioner och former. Den kommunitaristiska ansatsen som både Putnam och Hyypä fö-

reträder har en central plats inom hälsoforskningen och detta synsätt genomsyrar hela boken av förklariga skäl. Det finns för få empiriska studier inom hälsoforskning som utgår från sociologerna Pierre Bourdieu och James Colemans teoretiska perspektiv. Ett helt kapitel ägnas åt mätandet av socialt kapital, vilket är nödvändigt med tanke på att det inte finns ett enhetligt sätt att mäta fenomenet. Redan här i boken blir man varse om ett av de stora problemen med att empiriskt studera socialt kapital: mångfalden av operationaliseringar. Detta försvårar en jämförelse mellan olika resultat och innebär att alla studier kan komma med samma sanningsanspråk.

Socialt deltagande och tillit är två centrala indikatorer på socialt kapital och Hyypä ägnar några av bokens kapitel till att förklara begreppen och distinktionen mellan tillit, misstro, socialt och kulturellt kapital. Det finns idag flera vetenskapliga böcker om socialt kapital, men det är ovanligare att åtskilja socialt och kulturellt kapital vilket härstammar från den bourdieuska sociologin. I kapitlet om kulturellt kapital och hälsa blir det emellertid tydligt vilka tolkningssvårigheter vi får då vissa kulturella aktiviteter som att gå på bio och konserter har ett samband med lägre mortalitet medan teaterbesök och kyrkliga aktiviteter inte har det. Som läsare slås man ofta av de motstridiga och svårtolkade resultaten som finns när det gäller socialt kapital och hälsa.

Tvärsnittsstudier om socialt kapital och hälsa kritiserar ofta för att inte kunna uttala sig om kausala samband. Man kan mycket väl tänka sig att god hälsa förbättrar det sociala kapitalet lika väl som att

socialt kapital kan ge god hälsa. Därför känns det extra angeläget att det finns ett kapitel i boken om studier där man följt upp individer under en längre tidsperiod. Detta för att kunna ge större tyngd åt diskussionen om möjliga orsakssamband. Liksom tvärsnittsstudierna visar den longitudinella forskningen varierande resultat och vikten av att inkludera flera olika mått på socialt kapital, som strukturella (t ex socialt deltagande) och kulturella aspekter (t ex tillit, ömsesidighet), blir uppenbar eftersom olika aspekter tenderar att ha olika betydelse för hälsan. I bokens kapitel om möjliga förklaringsmekanismer mellan socialt kapital och hälsa märks att Hyypä har en medicinsk bakgrund istället för en samhällsvetenskaplig och läsaren blir särskilt i den här delen av boken påmind om de tvärvetenskapliga forskningsmöjligheterna och utmaningarna med att koppla ihop ett socialt fenomen med hälsa.

Att socialt kapital har hälsofrämjande egenskaper är uppenbart efter att läst boken *Healthy ties*. Därför blir det extra intressant att läsa på vilket sätt vi kan använda oss av socialt kapital för att minska ojämlikheter i hälsa. Tyvärr är just den här biten relativt okänd. Det finns inga enkla vägar och sanningar på vilket sätt man kan skapa socialt kapital. Det ifrågasätts t o m om det ens är möjligt. Dessutom skapas socialt kapital ofta som en biprodukt av andra aktiviteter. Det är klart att människor behöver mötas för att skapa socialt kapital och i boken lyfts offentliga rum såsom bibliotek, parker och lättillgängliga mötesplatser fram som viktiga förutsättningar för socialt kapital.

För några år sedan utgav Hyypä boken *Livskraft ur gemen-*

skap – om socialt kapital och folkhälsa. Boken *Healthy ties* kan ses som en fördjupning av den tidigare svenskspråkiga läroboken. *Livskraft ur gemenskap* har en närmast populär ansats medan *Healthy ties* har getts en större vetenskaplig tyngd. Detta märks inte minst på antalet referenser som är många och täckande. Även för insatta forskare har *Healthy ties* en given plats i bokhyllan. Den blir en kombinerad fakta- och uppslagsbok tack vare den noggranna genomgången av tidigare studier, deras förtjänster och brister. Det saknas inte något väsentligt i Hyypäs bok. Det hade

eventuellt varit på sin plats med ett skilt kapitel där de negativa sidorna med socialt kapital lyfts fram – så som social exkludering, mobbning och utanförskap – och där kritiken och konkurrerande förklaringsmodeller getts större utrymme.

Forskningen om socialt kapital har utvecklats under de senaste femton åren men fortsättningsvis handlar en stor del av forskningen om att etablera det sociala kapitalets kopplingar till hälsa inom olika grupper av befolkningen såsom män, kvinnor, olika åldersgrupper, etniska grupper etc. Socialt kapital beskriver en del av den sociala verk-

lighet som vi lever i och att detta har en betydelse för hälsan är inte svårt att förstå. Hyypä har haft stor genomslagskraft både i vetenskapliga och andra sammanhang och kan liknas vid en finsk Putnam. Med boken *Healthy ties* har Hyypä onekligen satt den svenskspråkiga minoriteten, Österbotten och Finland på världskartan inom forskningen om socialt kapital.

FREDRICA NYQVIST
PD, Forskare
Yrkes högskolan Novia